

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ НА МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ НА ПРИКЛАДІ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ МІСТА ІРПІНЬ ЗА 2010-2014 РОКИ ТА І КВАРТАЛ 2015 РОКУ

Тафінцева Н.С.

Міністерство фінансів України

У статті розкрито сутність місцевих податків і зборів, висвітлено різні етапи їх еволюції. Зроблено аналіз складу та структури місцевих податків і зборів за останні роки. За результатами аналізу визначені та узагальнені тенденції формування місцевих бюджетів та розроблено пропозиції щодо зміцнення їх доходної бази. Проаналізовано вплив нового податкового законодавства на надходження місцевих податків і зборів. Виявлено недоліки правового регулювання місцевих податків і зборів та запропоновано шляхи їх вдосконалення.

Ключові слова: місцеві бюджети, органи місцевого самоврядування, податкова реформа, місцеві податки і збори, регіональний бюджет м. Ірпінь.

Постановка проблеми. Проблема нестачі фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність їх доходних джерел останнім часом набула загальнодержавного значення. Ось чому серйозним чинником стабілізації економічної ситуації в країні має стати ефективне формування місцевих фінансів. Для нашої країни, де місцеве самоврядування ще досі перебуває на етапі становлення, співвідношення джерел формування місцевих бюджетів викликане об'єктивною потребою ефективного впливу держави на розвиток місцевого самоврядування.

Перед Україною постали завдання побудови такої податкової системи, яка відповідає ринковим умовам та нормам правового суспільства. Підвищення результативності фінансової діяльності держави передбачає перебудову і вдосконалення такого важливого інструменту податкової системи, як місцеві податки і збори, виникнення яких зумовлене необхідністю джерел доходів між бюджетами різних рівнів і зміцнення фінансової бази органів місцевої влади і самоврядування. Ефективне використання інституту місцевих податків і зборів повинен сприяти акумуляції фінансових ресурсів, необхідних для розвитку громад, оскільки вони повинні стати стабільним і самостійним джерелом доходів місцевих бюджетів. Частину проблем з прийняттям Бюджетного кодексу України та Податкового кодексу України вдалося розв'язати, проте до ідеальної ситуації у цій сфері ще дуже далеко.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам, пов'язаним із джерелами формування доходної частини місцевих бюджетів, теоретичному обґрунтуванню, практичному визначенню місця, ролі та розвитку місцевого оподаткування в економічній системі держави, децентралізації бюджетних коштів та зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування присвячуються праці таких вчених як: В. Андрущенко, С. Буковинський, О. Василік, С. Жмереко, А. Кривосатий, В. Кравченко, О. Кириленко, І. Луніна, Л. Лисяк, К. Павлюк, С. Слухай, В. Суторміна, В. Федосов, О. Шевченко, та інші. Деякі проблеми в цій сфері знайшли своє вирішення у прийнятому Податковому кодексі та новій редакції Бюджетного кодексу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Залишається на разі недослідженим, як вплинули останні законодавчі зміни на систему місцевого оподаткування і чи сприяють вони вирішенню фінансових проблем місцевого самоврядування, в частині місцевих податків і зборів. Та практичні проблеми місцевих бюджетів після цих змін.

Мета статті. Вивчення питань місцевих податків і зборів, встановлення, їх надходження на місцевому рівні, аналіз змін, що відбулися у вітчизняній системі законодавчих та нормативно-правових актів та їх впливу на посилення фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досвід застосування місцевих податків і зборів в Україні засвідчує поки що незначну їх роль у формуванні фінансів органів місцевого самоврядування. Місцеві податки і збори виконують свої функції не в повному обсязі, що свідчить про необхідність вдосконалення всієї системи місцевого оподаткування та формування відповідної національної нормативно-правової бази, адаптованої до міжнародних норм і стандартів.

Для стабілізації економічної ситуації в регіонах необхідно більш ефективно використовувати систему місцевих податків і зборів, які здатні перетворити територіальні громади із дотаційних на суб'єкти, які спроможні самостійно, за рахунок власних доходів вирішувати проблеми, що виникають у процесі їхньої роботи. Роль власних джерел у наповненні місцевих бюджетів повинна неодмінно зростати, адже місцеві податки і збори можуть бути потужним джерелом забезпечення поточних потреб місцевого самоврядування.

Бюджетно-податкова реформа привела до змін у системі регулювання функціонування місцевих бюджетів. Ухвалення нових редакцій Бюджетного кодексу України та Податкового кодексу України, окремих нормативно-правових актів сприяють наданню місцевому самоврядуванню реального фінансового змісту та зміцнюють підґрунтя для ефективного виконання органами місцевого самоврядування функцій на рівні регіонів та громад.

Місцеві податки і збори пережили три найбільші етапи свого розвитку, під час яких змінювався їх кількісний та якісний склад (рис. 1)

З метою практичного аналізу впливу податкової реформи на роль надходжень від місцевих податків та зборів, а також їх структури необхідно проаналізувати звіти про виконання місцевого бюджету м. Ірпінь за 2010-2014 роки та оперативні данні щодо виконання місцевого бюджету за I квартал 2015 року.

Так у 2010 році перевиконання плану по податку з реклами складає 96,2%, це пояснюється рекламною компанією Президентських виборів. Друге місце посідає комунальний податок, перевиконання якого становить 3,9%, данна ситуація свідчить про збільшення кількості платників податку, відповідно про ріст середньої чисельності працюючих на данній території. Недовиконання плану спостерігається по ринковому збору (-1,8%), збору за право

використання місцевої символіки (-20,3%) та збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг (-26%), ця тенденція пояснюється зменшенням кількості платників вищезазначених зборів. Надходження від збору за видачу ордеру на квартиру взагалі не планувався, але багатодітна сім'я отримувала житло, тому було надходження у розмірі 100 гривень

З 2011 року вступив в силу Податковий кодекс України, що змінив структуру місцевих податків і зборів. Були відмінені такі місцеві податки і збори: податок з реклами, комунальний податок, ринковий збір, збір за видачу ордеру на квартиру, збір за право використання місцевої символіки, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг, але були надходження від їх сплати ще декілька років, оскільки були ще донарахування і водночас відшкодування надмірно

чи неправильно сплачених платежів. Так, наприклад, всього по відмінених податкам і зборам до місцевого бюджету у 2011 році надійшло 29,4 тис. грн., з них: комунальний податок складає 22,6 тис. грн. (питома вага у надходженнях від місцевих податків і зборів 3,7%), податок з реклами – 2,6 тис. грн. (0,4%), збір за право використання місцевої символіки – 1,7 тис. грн. (0,3%), ринковий збір – 1,2 тис. грн. (0,2%), збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг – 1,2 тис. грн. (0,2%) та збір за видачу ордеру на квартиру 0,1 тис. грн., Поряд з цим, надходження від нововведених зборів складають 584,4 тис. грн., з них: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності становить 85,8% (526,5 тис. грн.) і туристичний збір – 9,4% (57,9 тис. грн.).

Відповідно до рішення сесії міської ради у 2012 році до місцевого бюджету надійшло надходжень

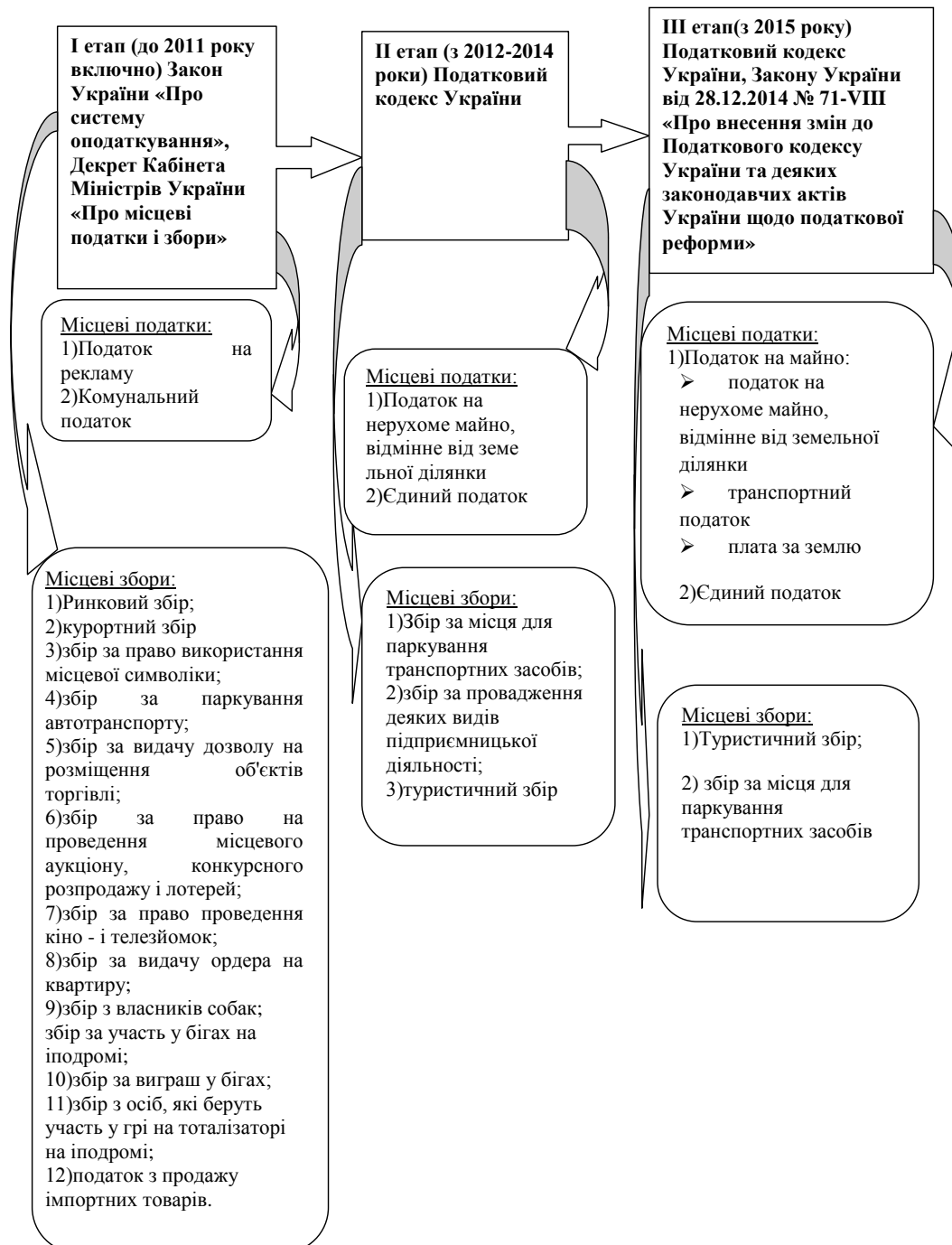

Рис. 1. Перелік місцевих податків і зборів на різних етап своєї еволюції

від сплати місцевих податків і зборів у сумі 736,4 тис. грн., що становить 15,1% більше від запланованих обсягів надходження та на 152,1 тис. грн. (26%) більше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року (далі – в П. з А.П.М.Р.) Збільшення загального обсягу надходжень можна пояснити не тільки тенденцією росту, а й появою надходжень від сплати за збір за місця для паркування транспортних засобів, що становить 8,5 тис. гривень (1,1%). Так наприклад, надходження від збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності складають 641,1 тис. грн., що на 16,4% від запланованих надходжень, що на 21,8% більше в П. з А.П.М.Р. та становить 85,9% у загальній структурі, така тенденція пояснюється реєстрацією ще одного ресторанного господарства. Надходження від сплати туристичного збору також зросли та складають 86,5 тис. грн., що на 6,8% більше від плану та

на 49,4% більше в П. з А.П.М.Р. і становлять 11,6% у загальній сумі надходжень від місцевих податків і зборів, у зв'язку зі збільшення туристичного потоку. Всього по відмінним податкам і зборам до місцевого бюджету надійшло 10,6 тис. грн., а саме: комунальному податку у розмірі 9,7 тис. грн. (1,3%) та податку з реклами 0,9 тис. грн. (0,7%). У 2013 році спостерігається збільшення надходжень від місцевих податків і зборів на суму 69,6 тис. грн. в П. з А.П.М.Р. При цьому, відбувається не виконання планових показників по всіх надходжень. Так наприклад, надходження від сплати збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності складають 697,4 тис. грн., що становить 99,6% від плану, та на 56 тис. грн. більше в П. з А.П.М.Р. та становить 86,3% у загальній сумі надходжень, дана тенденція пояснюється не сплатою збору однією юридичною особою. Друге місце за питомою вагою у загальній сумі посідає туристичний збір, що становить 9,0% у сумі 73 тис. грн. та на 13,5 тис. грн. (15,6%) менше в П. з А.П.М.Р. Надходження від сплати збору за місця для паркування транспортних засобів становить 35,6 тис. грн. (4,4% від загальної суми), що на 27,1 тис. грн. більше в П. з А.П.М.Р., при невиконанні планового показника на 53,4%, це пояснюється зменшення кількості платників, а саме двох фірм, що надавали зазначені послуги. Надходження по відмінним податкам і зборам продовжували надходити та становили 2,1 тис. грн., а саме: комунальному податку 1,6 тис. грн. (0,2%) та збору за використання місцевої символіки 0,5 тис. гривень (0,1%). До місцевого бюджету у 2014 році надійшло надходжень від сплати місцевих податків і зборів у сумі 854,1 тис. грн., що становить 99,3% від запланованих обсягів надходження та на 48,1 тис. грн. (6%) більше в П. з А.П.М.Р. Прослідковується тенденція росту надходження від збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності складають 740,5 тис. грн., що на 97,2% від запланованих надходжень, що на 6,2% більше в П. з А.П.М.Р. та становить 86,7% у загальній структурі, така тенденція пояснюється реєстрацією ще одного ресторанного господарства. Надходження від сплати туристичного збору також зросли та складають 75,6 тис. грн., при невиконанні плану на 3,1% (у зв'язку, зі складністю прогнозування туристичного потоку), але при цьому на 3,6% більше в П. з А.П.М.Р. і становлять 8,9% у загальній сумі надходжень від місцевих податків і зборів. Поряд з цим, було недовиконання планових надходження по збору за місця для паркування транспортних засобів на 56%, при збільшенні надходжень на 2,4 тис. грн. (6,7%) більше в П. з А.П.М.Р. і становлять 4,4% у загальній сумі надходжень. На I квартал 2015 року планові показники затверджені у таких розмірах: податок на майно – 2378,0 тис. грн. (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки – 75,0 тис. грн., плата за землю – 2303,0 тис. грн.), єдиний податок – 3250,0 тис. гривень. Надходження від місцевих податків і зборів свідчать про перевиконання планових показників, а саме: податок на нерухоме майно,

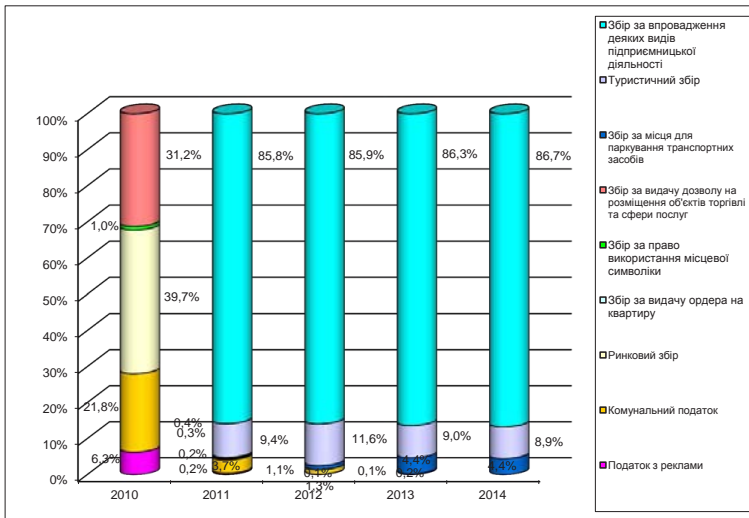

Рис. 2. Структура надходжень місцевих податків і зборів до регіонального бюджету м. Ірпін за 2010-2014 роки

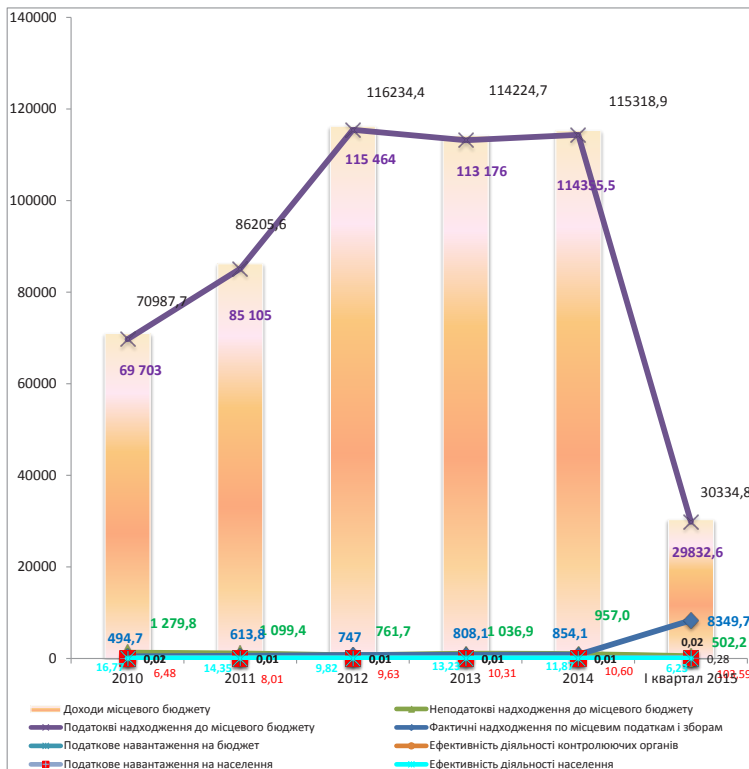

Рис. 3.

відміне від земельної ділянки – на 84%, плата за землю – на 22,6%, єдиний податок – на 63,9 відсотка. Також були надходження від незапланованих зборів, а саме: збір за місця для паркування транспортних засобів – 10,5 тис. грн., туристичний збір – 26,0 тис. грн., збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності (справлявся до 01.01.2015) – 24,2 тис. грн., оскільки був нарахований ще у 2014 році. Очевидно, що надходження від сплати місцевих податків і зборів за I квартал 2015 року в 2,5 рази більше, від загальної суми надходжень за останні чотири роки.

Важливим критерієм фінансової незалежності місцевого самоврядування є показник питомої ваги місцевих податків і зборів у податкових надходженнях та у доходах місцевих бюджетів, щодо яких проведено аналіз їх фіскального значення. Що стосується частки місцевих податків і зборів у податкових надходженнях, то за останні чотири роки вона коливається в межах від 0,6-0,7%, і за показниками виконання місцевого бюджету за I квартал 2015 року становить 28,0%, тобто суттєві зміни вже відбулися. Те саме стосується показника питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів, який коливався в межах від 0,6-0,7%, і за I квартал 2015 року вже становить 27,5 відсотків. Перші зміни, які відбулися у податковому законодавстві за останні роки ситуацію докорінно не змінили, і питома вага місцевих податків і зборів у структурі дохідних джерел місцевих бюджетів була незначною, але показники за I квартал 2015 року підтверджує великий прорив (Рис. 3).

Поряд з цим, варто відзначити, що динаміка надходжень від місцевих податків і зборів показувала щорічний позитивний, хоча і незначний приріст, і вже в I кварталі надходження від сплати місцевих податків і зборів майже в 10 разів більше, від надходжень за 2014 рік. Однією з важливих характеристик податкової політики держави є рівень податкового навантаження на платника податків. Таким чином, для більш глибокого аналізу проаналізуємо динаміку податкових навантажень на одного мешканця м. Ірпінь та на кожну гривню бюджету м. Ірпінь, а також ефективність діяльності контролюючих органів. Прослідковується тенденція росту доходів бюджету, паралельно відбувається збільшення надходжень від місцевих податків і зборів, в межах від 5-25% більше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року (тенденція за 2010-2014 роки), і в I кварталі 2015 року майже в 2,5 рази більше, ніж від загальної суми надходжень за останні чотири роки від сплати місцевих податків і зборів. Нестабільна ситуація відбувається з надходженнями від неподаткових надходжень, так починаючи з 2014 року відбувається спад неподаткових надходжень, і вже в 2015 року цей показник в 2 рази менше, ніж у 2013 році. Основним джерелом формування дохідної частини місцевого бюджету виступають не місцеві податки і збори, а перераховані відповідно до законодавства України загальнодержавні податки і збори і становлять вони приблизно 98-99% у структурі дохідної частини бюджету. Із скорочення переліку місцевих податків і зборів повинно було зменшитися податкове навантаження як на бюджет, так і в середньому на одного жителя міста, але як показала динаміка такого не відбулось. Так, наприклад, податкове навантаження місцевих податків і зборів на бюджет (розраховується як відношення місцевих податків і зборів до податкових надходжень) за останні чотири роки є незначним, але стабільним і сягає 0,01 і в I кварталі 2015 року становить 0,28. Якщо умовно

припустити, що кожен мешканець м. Ірпінь сплачує певні місцеві податки і збори, можемо визначити рівень податкового навантаження на населення (який розраховується як відношення місцевих податків і зборів до населення). Так з кожним роком показник навантаження на населення зростає, наприклад у 2014 році на одну особу, мешканця м. Ірпінь, в середньому за рік припадає 11 грн. сплачених місцевих податків і зборів, і в I кварталі 2015 року припадає 104 гривні. Надмірне і нерівномірне навантаження в країні призводить до зниження економічної активності та її тінізації, зниження ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності, відтік національних капіталів за кордон. Зниження податкового навантаження на населення сприятиме зростанню реальних доходів населення, заощаджень домогосподарств, платоспроможного попиту населення, що призведе до економічного зростання в країні. Ефективність діяльності контролюючих органів у 2011 році знизилась і стала відповідати рівню 0,01 (тобто 1% доходів місцевого бюджету сформовані за рахунок неподаткових надходжень) і в I кварталі 2015 року становить 0,02 (тобто 2% місцевого бюджету сформовані за рахунок неподаткових надходжень). Цей показник є стабільним на протязі 2011-2014 років і в 2015 році став на рівні з показником 2010 року. Не можна говорити про цілковиту неефективність роботи контролюючих органів, оскільки за рахунок скорочення переліку місцевих податків і зборів, зменшилась кількість об'єктів оподаткування і відповідно зменшилась кількість платників місцевих податків і зборів, тобто і кількість потенційних правопорушників. Саме такий фактор більшою мірою вплинув на розмір неподаткових надходжень також варто відзначити, що зараз накладено мораторій на перевірки. Щодо ефективності діяльності населення, то в 2010 році цей показник майже в 2,5 рази був більше від податкового навантаження на населення. В 2011 році був спад, але все одно він є більший, ніж показник податкового навантаження на населення. Загалом, можна сказати, що мешканці в 2010 році майже в 2,5 рази більше сплачували саме штрафів, пені тощо, ніж самих місцевих податків і зборів, починаючи з I кварталу 2015 року ситуація змінюється, можна стверджувати, що платник значно більше сплачує саме місцеві податки і збори, а ніж штрафи, пені, тощо. За останні роки неподаткові надходжень продовжується надходити до бюджету більше, ніж надходжень від сплати місцевих податків і зборів, аналізуючи статистику I кварталу 2015 року неподаткові надходження значно менші.

Слід відзначити декілька позитивних аспектів стосовно змін у стані місцевих податків і зборів, що відбулися після прийняття змін до Податкового кодексу України. Скасували більшість податків, які не мали суттєвого значення для доходів місцевих бюджетів, в деяких випадках витрати на їх стягнення перевищували суми надходжень, а окремі з них втратили свою актуальність. Яскравим прикладом є збори: за видачу ордера на квартиру (оскільки обсяги державного житлового будівництва на сьогодні є мізерні); з власників собак (оскільки населення його взагалі не сприймало, як такий); за участь у бігах на іподромі; за вигреш у бігах; за право проведення кіно-і телезйомок; за проведення місцевого аукціону конкурсного розпродажу і лотерей; за право використання місцевої символіки; з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі.

В контексті дотримання принципу соціальної справедливості запровадження податку на майно в цілому виглядає доволі проблематичним як у концеп-

туальному, так і в практичному відношенні. У зв'язку з внесенням змін до ПКУ плата за землю та податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки є одним податком та стали відноситись до місцевих податків, зокрема до податку на майно, виникли деякі юридичні суперечності, а саме: по одному і тому ж місцевому податку подавати до відповідного контролюючого органу необхідно рішення щодо встановлення ними ставок податку та наданих ними пільг до 15 липня, що передує бюджетному періоду та до 1 лютого поточного року. Крім цього, ставки по платі за землю та пільги можна було встановлювати лише до 15 липня 2014 року незважаючи на той факт, що тоді плата за землю не була місцевим податком, а по нерухомому майну дозволено до 1 лютого 2015 року. Не вирішено питання справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки у випадку відсутності коштів у платників податку через низький рівень заробітної плати, пенсії, інших доходів, що є поширеним явищем. Адже не виключена ситуація, коли об'єкти житлової нерухомості, що знаходяться у власності, наприклад, пенсіонера, який не має можливості сплатити грошове зобов'язання, можуть бути продані у примусовому порядку. Проте, ці питання залишилися поза межами законодавчого регулювання. В такому аспекті виглядає непереконливою і позиція в частині встановлення пільг фізичним особам органами місцевого самоврядування, встановлення ставки податку в залежності від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості. Зазначене, не повною мірою узгоджується з єдиним підходом до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку і містить корупційні ризики, оскільки пільги можуть встановлюватися органами місцевого самоврядування на власний розсуд. Аналогічні зауваження можна висловити і щодо сплати вказаного податку юридичними особами. У сфері комерційної нерухомості цей податок, по суті, є податком на основні фонди. Його запровадження стимулює бізнес продавати непотрібні площі і, крім того, такий податок дозволить наповнити місцеві бюджети за рахунок оподаткування великих торговельних комплексів, розважальних центрів, які перераховують сьогодні до бюджетів незначну орендну плату. Однак потрібно взяти до уваги, що справляння такого податку на комерційну нерухомість призведе до збільшення собівартості продукції та послуг і, можливо, до збільшення ціни на них. Адміністрування податку на нерухомість носить в Україні об'єктний характер. В разі відсутності власника за місцезнаходженням об'єкта нерухомості, він не зможе вчасно отримати повідомлення, узгодити суму та/або використати пільгу і, звідси, сплатити в повному обсязі податок до відповідного місцевого бюджету. Об'єктний характер обліку є незручним і для адміністратора, адже ускладнює контроль. Адміністратору буде важко відстежити, скільки об'єктів оподаткування є у власності платника і до якого з них він застосував знижку. Невирішеність таких питань призведе до непорозуміння між органами державної податкової служби та платниками податку, а наслідком цього буде ускладнення процедури сплати для платника та ухилення від сплати податку. Для удосконалення механізму адміністрування податку на нерухомість необхідно перейти від обліку за об'єктом до обліку за суб'єктом податкових відносин. Доцільно буде провести компанію декларування, що допоможе в першу чергу уточнити і звірити базу оподаткування та удосконалити контроль за сплатою податку на нерухомість, оскільки в такому випадку відповідальність за обчислення буде нести платник. Надалі обов'язок щорічного декларування можна за-

лишити лише за власниками кількох об'єктів або у випадку їх надбання (відчуження). Одним із головних питань у перспективі подальшої реалізації даного податку є перехід від об'єкта оподаткування за площею до об'єкта оподаткування за вартістю, що відповідає європейській практиці та забезпечує справедливість оподаткування. Втім, поки що для України такий підхід реалізувати складно.

На сьогодні поширена практика прийняття податковими органами декларацій по платі за землю без урахування рішень міських рад щодо зміни порядку встановлення річної орендної плати та показників грошової оцінки землі, які діють на відповідній території, що призводить до втрат бюджету, оскільки сплата суб'єктами господарювання за користування земельними ділянками здійснюється за заниженою вартістю (без врахування рішень міських рад). Не зрозумілим є скасування пільг щодо сплати земельного податку юридичним особам в основі діяльності яких є діяльність, що не передбачає отримання прибутку, оскільки це збільшить податкове навантаження на них. В органах місцевого самоврядування відсутні законодавчі підстави для перегляду за їх ініціативою раніше укладених договорів на оренду землі та розміру орендної плати без згоди орендарів, що також може призводити до втрат бюджету.

Надходження до місцевих бюджетів від сплати збору за місця для паркування транспортних засобів можуть стати основним видом надходжень, оскільки цей бізнес є прибутковим, але за умови усунення ряду проблем, які існують в діючій системі, а саме: низьким рівнем дотримання правил паркування; відсутністю дієвого простого механізму контролю за дотриманням правил паркування та оплати, а також механізму накладення штрафу за порушення правил паркування на платників парковках; низькою дисципліною оплати, непрозорістю готівкових розрахунків та контролю, а отже неповним надходженням коштів до місцевого бюджету; відсутністю зручних і доступних безготівкових способів оплати (мобільне паркування, платіжні картки, абонементи); недостатнім облаштуванням майданчиків платіжними терміналами, автоматичними в'їзними та виїзними терміналами тощо. Можна зобов'язати муніципальні комунальні підприємства, що займаються паркуванням, оформити права довгострокової оренди на земельні ділянки під всіма паркувальними майданчиками поза конкурсом. Таким чином бюджет міста отримає прозорі орендні платежі за ділянки під паркувальними майданчиками, при цьому нормативна оцінка різних ділянок буде регулювати вартість залежно від місцезнаходження в різних планувальних зонах. Суть паркувального збору породжує прихований конфлікт інтересів, коли комунальні підприємства не зацікавлені в облаштуванні офіційних паркомісць, оскільки це викликає обов'язок зі сплати фіксованих платежів до бюджету незалежно від їх фактичного використання та отримання доходів.

На практиці часто не враховуються регіональні особливості та втрачаються певні фіскальні можливості. Невміння місцевих органів влади реалізовувати прихований податковий потенціал та ефективно регулювати економічну діяльність на місцях, непрозорість в адмініструванні окремих податків призводить до недовикористання наявних можливостей оподаткування. Внаслідок значного обсягу тіньової діяльності та зайнятості поза увагою фіскальних органів залишаються персональні доходи громадян, підприємницька діяльність незареєстрованих суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу. Неналежа на підзвітність влади, а також відсутність надійного

контролю за процесом справляння окремих місцевих податків і зборів є наступними проблемами, що потребують негайного вирішення [див. 6].

Застосовувана в нашій країні система фінансового вирівнювання є досить недосконалою, оскільки не створює необхідної зацікавленості місцевих органів влади в пошуку і мобілізації резервів зростання доходів та раціонального використання коштів. Неефективність такого механізму полягає у тому, що, згідно і чинною практикою планування доходів і видатків місцевих бюджетів, визнання регіону донором зовсім не означає відсутність у нього власних фінансових проблем – просто на середньоукраїнському тлі його показники виглядають краще.

Подальше реформування бюджетно-податкового регулювання регіонального розвитку, реформування системи формування місцевих бюджетів має збільшувати частку і обсяги власних надходжень місцевих бюджетів, мобілізацію джерел надходжень та використання економічно вигідних, оновлених способів оподаткування: передавання до місцевих бюджетів зборів на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства; застосування гнучких ставок до податків і зборів, що надходять до місцевих бюджетів, відповідно до фази економічного циклу (на початковому етапі – у вигляді експерименту серед недотаційних місцевих бюджетів); контроль органами місцевого самоврядування розміщення об'єктів торгівлі та надання послуг з метою повного використання потенційних фіскальних ресурсів; повне використання органами місцевого самоврядування резервів від збору за місця для паркування транспортних засобів шляхом контролю за наявністю договорів оренди на землю під парковки, меж і розміток парковок, приборів фіксації в'їзду автотранспорту на парковку; передавання частки надходжень від податку з доходів фізичних осіб до бюджету розвитку з метою створення фінансових можливостей для довгострокового інвестування.

Висновки і пропозиції. В результаті проведеного дослідження виявлено, що на місцевому рівні існує чи не найбільше проблем, пов'язаних з формуванням надходжень по місцевим податкам і зборам,

що потребують свого вирішення. Практичне дослідження процесу формування місцевих бюджетів довело, що на сьогоднішній день місцеві органи влади не володіють достатніми фінансовими ресурсами для організації управління економікою і соціальною сферою на своєму рівні. За результатами проведеного аналізу до ефективних місцевих податків і зборів слід віднести: ринковий збір, комунальний податок, податок з реклами, як перспективні види податкових платежів, але можливості, закладені в них, використовувались не сповна, доцільно було б їх повернути до надходжень місцевих бюджетів.

По зарахування податку на майно до місцевих бюджетів, можна відзначити, що тут виграли ті місцеві органи самоврядування, які активно розвивали свою територію, і встигли провести нормативно грошову оцінку землі. Це перший і достатньо ефективний крок бюджетної децентралізації.

В цілому важливим досягненням бюджетної реформи стало зменшення ролі держави у забезпеченні регіонів коштами для розвитку і одночасне створення можливостей для самостійного пошуку джерел формування власної фінансової бази. Однак органи місцевої влади та самоврядування не зможуть використовувати розширену доходну базу на власний розсуд у зв'язку з розширенням делегованих державою нових повноважень. Одним з найважливіших завдань, що стоять перед державою, є створення ефективної системи оподаткування, що дасть можливість гармонізувати інтереси держави і платників податків, знизити рівень податкового навантаження та майнової нерівності в суспільстві, зменшити обсяги тіньової економіки, покращити методи податкового адміністрування, на якісно новому рівні здійснювати аналіз для прийняття рішень щодо реалізації податкової політики та створити умови для виконання податкового законодавства.

Для подальшого реформування фінансової системи доцільно скористатися досвідом зарубіжних країн, який підтверджує, що надходження від місцевих податків і зборів можуть бути вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів для вирішення їх конкретних завдань.

Список літератури.

1. Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII.
2. Декрет Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки й збори» від 20.05.1993 № 56-93.
3. Податковий Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.
4. Звіти про виконання бюджету м. Ірпінь 2010-2014 рр. – [Електронний ресурс]-Режим доступу:<http://imr.gov.ua/vikonannya-miskogo-byudzhetu>
5. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси: нав. посіб. / О. М. Ніколаєва, А. С. Маглаперідзе. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 354 с.

Тафинцева Н.С.

Министерство финансов Украины

ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВОЙ РЕФОРМЫ НА МЕСТНЫЕ НАЛОГИ И СБОРЫ НА ПРИМЕРЕ РЕГИОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТА ГОРОДА ИРПЕНЬ ЗА 2010-2014 ГОДЫ И I КВАРТАЛ 2015 ГОДА

Аннотация

В статье раскрыта сущность местных налогов и сборов, освещены различные этапы их эволюции. Сделан анализ состава и структуры местных налогов и сборов за последние годы. По результатам анализа определены и обобщены тенденции формирования местных бюджетов и разработаны предложения по укреплению их доходной базы. Проанализировано влияние нового налогового законодательства на поступление местных налогов и сборов. Раскрыты недостатки правового регулирования местных налогов и сборов и предложены пути их усовершенствования.
Ключевые слова: местные бюджеты, местные органы власти, налоговая реформа, местные налоги и сборы, областной бюджет г. Ирпень.

Tafintseva N.S.

Ministry of Finance of Ukraine

THE IMPACT OF TAX REFORM ON LOCAL TAXES AND DUES BASED ON THE EXAMPLE OF REGIONAL BUDGET OF IRPIN OR 2010-2014 AND THE FIRST QUARTER OF 2015

Summary

In the article, the essence of the local taxes and dues has been ascertained as well as different stages of their evolution. The analysis of their composition and structure during the last years has been conducted. According to the results of the analysis, the tendencies of forming the local budgets have been determined and generalized and suggestions as to strengthening their income base have been worked out. The analysis of the impact of new tax legislation on income of local taxes and dues has been carried out. Shortcomings of legal regulation of local taxes and dues have been revealed and the ways of their improvement have been suggested.

Keywords: local budgets, local authorities, tax reform, local taxes and dues, regional budget of Irpin.

УДК 338.1

КОМПЛЕКСНА МЕТОДИКА ОЦІНКИ РІВНЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Телешевська С.М.

Одеський національний економічний університет

У статті проведено критичний аналіз існуючих методик оцінки рівня сталого розвитку підприємств, виявлені їх переваги та недоліки. Викладено комплексний підхід до оцінки рівня сталого розвитку підприємств. Запропоновано системну модель сталого розвитку промислових підприємств, що базується на чотирьох факторах сталого розвитку. Розроблено алгоритм оцінки сталого розвитку, в основу якого закладено комплексно-системний підхід дослідження. Даний процес дозволяє представити сталий розвиток промислового підприємства як багатокomпонентне явище у вигляді сукупності факторів сталого розвитку та показників, що їх формують.

Ключові слова: сталий розвиток, показники сталого розвитку, промислове підприємство, рівень сталого розвитку, системна модель сталого розвитку.

Постановка проблеми і її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. На тлі сучасного прогресивного типу розвитку – концепції сталого розвитку держав та підприємств, міжнародна громадськість та міжнародні інститути почали шукати шляхи для подолання глобальних проблем. Для нашої держави зараз дуже важливо обрати правильний шлях розвитку, хоча слід усвідомлювати, що звернення до вектору сталого розвитку є досить складним процесом, та таким, що вимагатиме напруженої роботи й консолідованих зусиль політиків, управлінців, учених та всього прогресивного населення країни, а результат буде поступовим, на відміну від звичного шаблону економічного розвитку, що не враховує екологічних та соціальних інтересів.

Однією з важливих проблем при переході до концепції сталого розвитку є формування системи вимірів (індексів та індикаторів) та обрання дієвого механізму для кількісного і якісного оцінювання цього дуже складного та багатогранного процесу. Запропонована система вимірів має передавати чітко та у повному обсязі інформацію, щодо стану складових сталого розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій останніх років. Розробку системи вимірів сталого розвитку на глобальному рівні займаються Інститути прикладного системного аналізу НАН України та МОН України. На рівні окремих підприємств вирішенням питань щодо оцінки рівня сталого розвитку з економічної точки зору присвячені праці таких дослідників як О. В. Зеткіна, А. Севастьянова, В. А. Медведєв, Л. Г. Мельник та інші.

Невирішені раніше частини проблеми. Аналіз результатів досліджень науковців показує, що, незважаючи на їхню високу наукову і практичну цінність, на сьогодні вченими ще не досягнуто повного консенсусу відносно системи вимірів процесу сталого розвитку підприємств. Тому існує потреба в розробці системного та комплексного підходу до його оцінки.

Ціль статті. Критичний аналіз існуючих методик оцінки рівня сталого розвитку підприємств та розробка системної моделі сталого розвитку промислових підприємств на основі взаємодії ієрархічних рівнів його структури.

Основний матеріал дослідження. Аналізуючи рівень сталого розвитку окремих країн за версіями провідних світових організацій, Україна за загальними показниками поступається не тільки країнам-лідерам, а значно відстає від постсоціалістичних країн. Виходячи з даного факту, Україна потребує перегляду існуючої стратегії розвитку, яка повинна бути розроблена спираючись на існуючий успішний досвід інших країн, застосовуючи лише найефективніші методи та враховуючи особливості нашої країни.

Перехід до сталого розвитку країни має носити системний характер та базуватися на сталості окремих суб'єктів мікроекономіки. Оскільки підприємство являється частиною, складовою економіки країни в цілому, доцільно буде приділити увагу оцінці сталого розвитку підприємства. Слід відмітити, що загалом рівень сталого розвитку оцінюється з економічної точки зору, рідше – у комплексі з